

Formation de la Chine moderne

Si la fin du XIXe siècle marqua le déclin de la dynastie mandchoue, le siècle suivant devait inaugurer une période de troubles pour la Chine. A partir de 1841, les principales puissances coloniales se firent ouvrir des ports et céder des territoires. En 1900, une association patriotique, les Boxers, se révolta contre les Européens avec l'appui de l'impératrice Ts'eu-hi, mais fut matée par un corps expéditionnaire.

En 1911, le mouvement moderniste, sous la poussée des Chinois occidentalisés et surtout sous la conduite de Sun Yat-sen, fondateur du Kuomintang (parti du peuple), organisa une révolution qui fut victorieuse. L'empereur dut abdiquer et la Chine devint une république.

L'anarchie régna, des généraux se partagèrent les provinces. Entre 1924 et 1927, le Kuomintang reprit la révolution, s'alliant aux communistes. Tchang Kaï-chek, le successeur de Sun Yat-sen, mena ses troupes à la victoire. Mais il rompit ensuite avec les communistes, et, pendant des années, la Chine fut déchirée par la guerre civile.

La guerre contre le Japon éclata en 1937; elle amena une période d'unité nationale sous le gouvernement de Tchang Kaï-chek. Et après la Deuxième Guerre mondiale, la Chine nationaliste de Tchang Kaï-chek devint membre de l'O.N.U. et obtint un siège permanent au Conseil de Sécurité.

Le pouvoir, cependant, allait changer de mains. En 1945, les communistes profitèrent de l'effondrement subit du Japon pour se saisir du contrôle

des provinces du Nord; la guerre civile recommença. En 1949, les communistes contrôlaient toute la Chine continentale et l'île d'Hainan. La République populaire chinoise fut proclamée à Pékin avec Mao Tsé-toung comme président et Chou En-laï comme premier ministre. Ils étaient maîtres d'un pays de 600 millions d'hommes. Tout ce qui resta de la Chine nationaliste fut l'île de Formose avec 10 millions d'habitants.

Pourtant la Chine communiste n'est pas encore représentée à l'O.N.U., alors que la Chine nationaliste y détient une position clef. Changer cette représentation pourrait être interprété comme une concession faite au plus fort. Et de plus ce changement affaiblirait les pays occidentaux. D'autre part, ne pas changer peut être considéré comme une volonté de vivre dans le passé et de ne pas tenir compte des faits. Ce problème est un des plus épineux que l'O.N.U. ait à résoudre.

Mao Tsé-toung s'est assigné comme premiers objectifs : éliminer les capitalistes chinois, nationaliser l'industrie, redistribuer les terres et créer des coopératives. Ce sont les étapes d'une collectivisation totale.

Un conflit idéologique est apparu entre la Chine et l'U.R.S.S. Celle-ci craint en outre les progrès d'un impérialisme chinois qui assurerait la domination de Pékin sur toute l'Asie.

En haut, à gauche : Tchang Kaï-chek et Mme Tchang Kaï-chek. Dans le carré jaune : Sun Yat-sen. Dans le carré gris : Chou En-laï.

A droite : une carte de la Chine.

P = Pékin. N = Nankin. S = Shanghaï. C = Canton. H = Hainan.

En bas : manifestation de la jeunesse sous le slogan : « Laissez fleurir mille fleurs... »

ROOD-CHINA

In tegenstelling met vele andere Aziatische landen werd China nooit door het negentiende-eeuwse Europese imperialisme onder de voet gelopen. Maar het werd door de westelijken onder sterke druk gezet en bovendien raakte de Mandsjoe-dynastie voortdurend verder in verval.

In 1841 voerde Engeland oorlog tegen China, dat werd gedwongen Hongkong af te staan en verder Sjanghai, Kanton en andere havens voor de Britse handel open te stellen. In 1851 veroorzaakten natuurrampen, hoge belastingen en de hebzucht van de landeigenaars een opstand, die dertien jaar duurde. In die periode vestigde Hung Hsiu-ch'uan, een rebellenleider, zijn eigen hoofdstad te Nanking en rukte op een gegeven moment zelfs tot in de buurt van Peking op.

Tegen het einde van de 19e eeuw was China in weer nieuwe oorlogen gewikkeld. In 1883 moest het een Frans protectoraat over Annam aanvaarden; in 1895 werd het door de Japanners gedwongen Formosa af te staan en de onafhankelijkheid van Korea te erkennen en in 1896 bezetten de Russen Mandsjoe-rijke.

Omstreeks 1900 giste het in China. De keizer Kuang Hsu wilde met een programma van hervormingen en verwestelijking van wal steken, terwijl de keizerin-moeder Tsen-Hi zich aan het hoofd stelde van een beweging, die zich tegen de hervormingen verzette en de vreemdelingen wilde verjagen. Deze beweging kwam tot een hoogtepunt in de Boxersopstand van 1900, die tegen de vreemdelingen gericht was. Het gevolg was, dat Europa een internationale expeditie stuurde om een "open-deur"-politiek af te dwingen. Maar er leefde in China een man, die, hoewel tot op dat moment niet bekend, belangrijker was dan welk koninklijk personage dan ook. Hij heette Sun-Yat-Sen en had reeds verschillende geheime revolutionaire genootschappen opgericht en pogingen ondernomen, om de Mandsjoe-dynastie omver te werpen.

In 1911 had de revolutionaire beweging succes. In de maand februari deed P'u-i, de kind-keizer, afstand van de troon. China werd een republiek. Na verloop van tijd werd Sun-Yat-Sen's Kwomintangpartij, die een parlementair regeringsstelsel steunde, de voornaamste macht in het land. In het begin van de dertiger jaren liet Tsjang-Kai-Sjek,

de opvolger van Sun-Yat-Sen, communisten binnen de Kwomintangpartij toe. Enkele jaren later echter werd deze beslissing weer ongedaan gemaakt en er ontstond zelfs een heftig conflict. Dit gebeurde tussen 1927 en 1934. Toen legden arbeiders zonder grondbezit in Zuid-China beslag op een uitgestrekt gebied en organiseerden zich onder de leiding van Mao-Tse-Toeng volgens communistische principes. Jarenlang werd China door de burgeroorlog tussen communisten en anti-communisten verscheurd, maar de oorlog tegen Japan, die in 1937 uitbrak, veroorzaakte een door Tsjang-Kai-Sjek in de hand gewerkte periode van nationale eenheid. En toen de Tweede Wereldoorlog ten einde was, werd het lidmaatschap van de UNO met een permanente zetel in de Veiligheidsraad toegekend aan het zogenaamde Nationalistisch China van Tsjang-Kai-Sjek.

De werkelijke macht bleef echter niet lang in handen van deze leider. In 1945 maakten de Chinese communisten gebruik van de plotselinge Japanse ineenstorting om zich meester te maken van de meeste Noord-Chinese provincies. In 1946 breidde de burgeroorlog zich over het land uit. Omstreeks oktober 1949 hadden de communisten het hele Chinese vasteland en het grote eiland Hainan veroverd. De Communistische Volksrepubliek werd te Peking uitgeroepen; Mao-Tse-Toeng was president en Tsjoe-En-Lai eerste minister. Samen waren ze meester over een natie van zeshonderd miljoen mensen. Van Nationalistisch China bleef vrijwel niets over, alleen het eiland Formosa met enkele kleine eilanden voor de kust, met een totale bevolking van ongeveer tien miljoen mensen.

Desondanks is Communistisch China nog steeds niet in de UNO vertegenwoordigd, terwijl Nationalistisch China een sleutelpositie in deze organisatie bezet. Een wijziging in deze toestand zou als toegeving aan de grotere macht kunnen worden uitgelegd. Een dergelijke wijziging zou zeker de stem van de westelijke naties in de UNO verzwakken. Maar verzet hiertegen heeft maar één verklaring: een poging om de feiten te negeren en in het verleden te leven. Het is één van de moeilijkste problemen, waarmee de UNO te kampen heeft.

Boven links : Tsjang-Kai-Sjek en mevrouw Tsjang-Kai-Sjek. **Midden boven :** Sun-Yat-Sen en Tsjoe-En-Lai. **Boven rechts :** Kaart met Peking (P), Nanking (N), Shanghai (S), Kanton (C) en Hainan (H). **Onder :** Een jeugdbijeenkomst in Communistisch China.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.